

Posamezna številka 1 Din mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inšeratorom po dogovoru

PONEDELJSKI SLOVENEK

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III. Telefon št. 2050 in 2996. — List izhaja vsak ponedeljek

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6. Poštni ček, račun. Ljubljana 15.179. Telefon št. 2992

Prava slovenska ljudska fronta

10.000 Dolenjcev priseglo zvestobo Sloveniji in njenemu vodji - Minister dr. Krek izjavlja: Bil sem na taboru v Mengšu in Mariboru. Udeležba ljudstva je bila v Novem mestu neprimerno večja. Velikansko navdušenje in odobravanje ljudstva. Belokranjski plačani agitatorji tihi ko cerkvene miši

Novo mesto, 13. sept.

Ljubka metropola Dolenjske, Novo mesto, je doživela danes velik praznik. V njenem osrčju, na prostornem Glavnem trgu, so se zbrali tisoči korenito slovenskega dolenskega ljudstva, da na slovenskem taboru manifestirajo za slovensko skupnost in za svoje voditelje. Deset tisoč Dolenjcev iz bližnje in daljnje novomeške okolice, od tostran in onstran Krke pa tja do Goriancev in Krškega, je danes svečano dvignilo glas svoje neomajne zvestobe in naraščajoče zavestnosti, obenem pa tudi dalo duška svojem srdu in ogorčenosti nad grenkimi trenutki trpljenja in preganjanja, ki jih je moralo pretrpeti v preteklosti od fanatičnih jugoslovenskih integralstov, ki so hoteli izbrisati slovenski jezik, narod in pravice. Kakor vse uničujoči plazovi so se trgali iz prs dolenjskih fantov in mož srditi vzkliki na račun izdajalcev in zatiralcev slovenske narodne skupnosti ter naših narodnih, kulturnih in gospodarskih pravic, na drugi strani pa so se sproščali iz ljudske duše iskreno veselje in navdušenje ključ slovenskemu narodu in njegovim svetinjam, ljubljencu vseh Slovencev, voditelju dr. Korošču in njegovim zvestim pomočnikom, pa tudi viharji ključ mlademu vladarju, modremu knezu-imesniku ter močni, svojim trem državi zvestim narodom pravični Jugoslaviji.

Veličasten, ves pristno slovenski in ljudski, je bil današnji novomeški tabor dolenskega ljudstva. Odjeknil bo krepko v javnosti, v vseh, ki so se ga udeležili, pa zapustil neizbrisane vhs.

Peš, na vozovih in kolesih...

Novo mesto je danes že od zgodnjih ur podobno velikemu mravljišču. Na vseh cestah, ki vodijo vanj, valovi silen promet. Od vseh smeri prihajajo skupine in skupinice mož, fantov, žena in deklet. Naveč jih prihaja peš. Mnogi so zapravljeni in utrujeni, znamenje, da so prišli od daleč. Stopim k večji skupini, ki zbuja videz, da je prišla od zelo daleč, in pobaram: »Odkod?« — »Iz Suhorja v Beli Krajini. Ob 3 smo vstali in smo hodili dobre štiri ure.« (Nazaj so morali seveda tudi peš.) Med pešci si s težavo utirajo pot številni kolesarji z okrašenimi kolesi, v predelkih pa srečuješ lojterske vozove, okrašene z zelenjem in narodnimi zastavami, polne ljudi, ki veselo prepevajo. Vse to se ziva v Novo mesto in v zgoznenih urah oživlja njegovo podobo. V mestu je na delu močan rediteljski zbor, ki sprejema ljudi. Okrog 200 rediteljev je razdeljenih po mestu, pod vodstvom srednjega g. Pelka Franca ml. usmerjajo množice in varujejo njihovo disciplino.

Dva spreveda

Proti 8. uri se začno zbirati ljudje v dva spreveda, in sicer na dveh nasprotnih koncih mesta, na Grmu in pri gostilni Košak. Malo pred 9. uro se pričeta z obeh zbirališč odvijati krasna in pesira spreveda in se namenita proti Glavnemu trgu. V sprevedih sodelujejo tri godbe, novomeška, črnomeljska in šentjerneška. V sprevedu od gostilne Košak koraka slikovita in močna skupina ženskih narodnih noš, za njo pa v strnjenih čelverostopih struma, skoraj pol kilometra dolga vrsta mož in fantov. Pred katero nosita zastavo- noši državno zastavo. Od Grma sem pa prihaja istočasno drug spreved s 40 konjeniki, deloma v narodnih nošah, na čelu, za katerimi se vije kot kača dolg spreved kolesarjev z okrašenimi kolesi. V sprevedu je nad 300 kolesarjev. V obeh sprevedih udeleženci, ki imajo vsi na prsih pripet taborski znak — trak z napisom »Slovenski tabor Novo mesto 13. IX. 1936 — neprestano vzklikajo svojim voditeljem.

10.000 ljudi na Glavnem trgu

Oba spreveda se zliječa na Glavni trg, ki je že od vseh skoraj do polovice napolnjen. Z večine hiš vihrajo zastave, — v resnici moramo pohvaliti lojalno vljudnost Novomeščanov — pred magistratom pa je postavljen govorniški oder, vse v zelenju in zastavah. Ob sviranju godb se množice razvrste po prostornem trgu, ki je kakor nalašč ustvarjen za ljudske tabore. Krasen je pogled na ogromne množice ljudi. Govorniški oder obstojijo narodne noše, ob krajih pa se razpostavijo jezdecji in kolesarji. Udeležba ljudstva je ogromna in se more glede nje meriti le udeležba na nepozabnem menegškem taboru. Po približni cenitvi je zbranih okrog 10.000 ljudi, večinoma samih mož in fantov.

Ob pol 10 završi med množico in hip nato izbruhnje viharni pozdravni klič ministrom in govornikom na shodu, ki prihajajo od kapteljске cerkve nizdol. Na govorniški oder stopijo minister dr. Miha Krek, minister v p. in priljubljeni voditelj Dolenjcev dr. Fran Kulovec, tajnik glavnega odbora JRZ g. Fran Smodej, predsednik novomeške okrajne organizacije JRZ g. Demetrij Veble, zastopnik ljubljanske mestne občine in katoški delavski voditelj g. Rudolf Smersu, župan največje slovenske kmečke občine g. Brulc iz Smihela in drugi. Dekleta obsujejo prihajajoče s cvetjem.

Ko se klič množice pomirijo, stopi pred mikrofon g. Veble in začne tabor. V vznesenih besedah pozdravi zborovalce v imenu okrajne organizacije JRZ, posebno tople pozdrave pa izreče vsem govornikom. Med silnimi ovacijami voditelju dr. Korošču prečita njegovo brzojavko, ki se glasi:

»Zelo mi je žal, da se zaradi preobilnega dela ne morem udeležiti dolenskega tabora v Novem mestu. Vse zbravočaje iskreno pozdravljam in želim taboru kar najlepši potek. — Dr. A. Korošec«

Nato prečita g. Veble še pozdravne brzojavke kralju Petru II., knezu-imesniku Pavlu, predsedniku vlade dr. Stojadinoviču in voditelju Slovencev, nožnjemu ministru dr. Korošču. Vse brzojavke potrdi množica z viharnimi vzklici. Novomeška godba zaigra državno himno, ki jo poslušajo množica odkritih glav.

Govor min. dr. Kreka

Nato stopi pred mikrofon minister dr. Miha Krek, ki se v uvodu zahvali vrlim Dolenjcem za kremenito zvestobo, ki so jo pokazali v letih preganjanja in trpljenja, in nato izvaia sledeče misli: Današnji tabor naj bo odgovor onim, ki so 5 let dopovedovali Slovincem in Jugoslaviji, da Koroščeve stranke ni več, da smo ga izdali in da sta nas Kramer in Puceli poleptala. Naj bo ta tabor tudi izraz našega ponosa in veselja. Vsakdo, ki je v preteklih letih čutil blagodat diktature, ko je šel za njim žandar, špijon in ovačuh, naj danes začuti, da živimo v drugačni dobi. Nesrečo nad nesrečo je gradil na slovensko skupnost in tudi vso državo bivši diktatorski režim, največji zločin pa je povzročil, ko je večino slovenskega ljudstva proglasil za nenacionalnega, sebe pa legitimiral kot potentiarne patriote. To piškavo in hudobno geslo so si izbrali, da so se siliti tistim v Belgradu, da bi le-ti smatrali, kako potrebno je razgati in uničiti Koroščevo stranko. Videli pa smo, da je težko ostati na oblasti proti ljudstvu. Zato smo odšli od volitev do volitev in vsake od njih so bile velike postaje križevnega pota slovenskega naroda. Zato so internirali dr. Korošča, dr. Naljočena, dr. Kulovca, zato so zaprli na stotine slovenskih mož in fantov.

Minister dr. Krek obračunava nalo s preteklimi volitvami, ki so se vršile pod dvema gesloma: če smo se mi volitev udeležili in nas je bilo preveč, so naše glasove enostavno odšteli, če pa nismo šli volit, so pa naše glasove prišteli sebi. Kakor v politiki pa je bilo tudi v gospodarstvu. Človek je imel lahko krasne gospodarske načrte, pa je vendarle trepetal, da bi oblast prekršila njegovo pravico s kukšno protizakonito naredbo. Vgnezdilo se je že splošno spoznanje, da nič ne velja pravica, četudi je napisana, če nisi pristaš režima.

Toda vse to ni pomagalo. Narod je vztrajal v tisti veličini in moči, kakor je bil leta 1928. Izkazalo se je, da so nam mogli razpusiti občinske odbore, prosvetne organizacije, stranko, vendar pa niso mogli razpusiti naših slovenskih src. (Viharno in dolgočasno odobravanje.)

Zelja po ređu in klic, da se vrnejo na oblast oni, ki predstavljajo večino naroda, sta povzročila grozno absincino Slovencev pri pelomajskih volitvah in s tem bistveno pomagala, da je padel diktatorski režim in da je prišla na krmilo ljudska vlada. Tekom prvega leta vladanja smo se trudili, da v javni upravi, občini, okraju in banovini uvedemo tako opravljane javnih poslov, da bo ljudstvo začutilo, da država dela v njegovo korist.

Gospodarsko delo vlade

Glede gospodarstva je minister dr. Krek poudaril, da je ozdravljenje našega gospodarskega življenja silno težavno delo, ki ga je lahko kritizirali. Toda glede Slovenije je treba ugotoviti, da se je v zadnjem letu dalo za javna dela 80 milijonov dinarjev. Predvsem nujno pa se vlada peča z ozdravljenjem kreditnih razmer, zlasti pa kmečkih dolgov. Glede slednjih je nešteto predlogov, toda vsi so si edini v tem, da če kmet ne more sam plačati, mora kdo drug plačati mesto njega. Kako, v kakšni obliki in obsegu, to ugotovili je naloga vlade. Vprašanje bo rešeno še tekom tega ali prihodnjega meseca z uredbo. Vprašanje je sicer, ali bomo z njo zadovoljni ali ne, vendar bo pomenila močan korak naprej k ozdravljenju vsega gospodarstva.

Težak je tudi problem nezaposlenega delavstva, ki mu je vlada posvetila vso pozornost. Predvsem skušamo odpraviti nezaposlenost z javnimi deli. Vlada pa je skrbela tudi, da se obnovi dostojno življenje delavca. Zaradi tega se je oblast v mezdnem gibanju delavstva vselej, kadar so bile njegove zahteve upravičene, postavila na njegovo stran. V mnogih primerih smo uspeli, da smo dvignili delavsko mezdo od 20 do 60 odst. višje. Sedanjih delavskih pokretov in štrajkov pa ne smemo smatrati samo kot nesrečo, kadar gre gospodarska krivulja navzgor. In to danes že lahko ugotovimo v našem gospodarstvu. Obžalovati je pri štrajkih le to da, jih izrabljajo razdiralci elementov, ki delavski stvari zelo škodujejo.

Mi in Hrvati

Slednjič je minister spregovoril še o razmerju do Hrvatov, kjer je poudaril geslo: Cisti računi, dobri sosedje! Dr. Maček je voditelj Hrvatov, dr. Korošec voditelj Slovencev. Oba uživata zaupanje vsega naroda. V taktičnem vprašanju pa se ločita: Slovenci gledamo stvari, kakršne so. Za nas pomeni Belgrad politično bojišče, na katerem se edino morejo izvojevati zmage. In če hočemo izbojevati kakšno zmago, moramo iti tja.

Računamo z gotovim dejstvom in zato hodimo v Belgrad, da od tam branimo slovenske interese. Tam se bo odločilo, koliko avtonomije, samouprave in samostojnosti bo imela posamezna dežela, in tam se bo rešilo tudi hrvatsko vprašanje. — Hrvati pa pravijo narobe: Ostali bomo doma toliko časa, da nam bo hrvatsko vprašanje zrelo in rešeno padlo v naročje. Zato tudi nam očitajo, da smo najprej ostali doma, potem pa smo šli v Belgrad. Pri tem pa smo se ravnali po preprostemu receptu slovenskega kmeta: Če so zunaj nalivi, toča, viharji, takrat sedi za pečjo, ko pa minejo, gre ven. Kadar je v Belgradu grdo in hudo vreme, da pravi zastopniki ljudstva ne morejo nič opraviti, ostanemo doma, kadar pa se da kaj napraviti, moramo hčiti tja.

Živijo dr. Korošec

Gospod minister je zaključil govor: Pozivam Vas na slovensko skupnost, ki se mora uveljaviti tudi pri letošnjih občinskih volitvah, da pokažemo, kako samozavestni, enotni in trdni smo. Geslo je:

Slovinci zahtevamo svojo polno samoupravo

Nato stopi na govorniški oder minister v p. in stari borec za pravice dolenskega ljudstva dr. Fran Kulovec ter izvaia:

Po črni noči jasni dnevi

»Dobro in prav je, da pogledamo nekoliko v zgodovino: Pred tremi leti je bil prav tukajje šoh, ki so se ga pa udeležili drugi ljudje z drugimi cilji. Po namerah tedanjih samozancev naj bi bil tisti šoh sodnji dan za pristaše SLS. Pozvali so na ta šoh dve najsveteljši zvezdi tedanje diktature. Ena od njiju je govorila o skrbni domovini, ki je silno potrpežljiva in ki popušta napram svojim nepokornim otrokom, toda slednjič se mora pa vendar uveljaviti geslo: Vivat justitia! In ta pravica je bila taka, da je pregnala vodstvo SLS v internacijo in razpusila naše občinske odbore. Isti govornik je kričal, da večina slovenskega naroda nikdar več ne bo prišla do veljave. In kaj je danes? Kje so nasilniki, kje so njihova prerokovanja?

Občinske volitve bodo 25. okt.

Bila je v resnici črna noč. Bilo pa je to početje nasprotnikov početje otroka, ki gre skozi gozd in si preganja strah s kričanjem. Teh ljudi je bilo strah našega ljudstva in zato so kričali in povzročali viharje. Tedanjim klevetnikom je prišlo na pomoč tudi tedanji smiheljski občinski odbor. Sklenili so resolucijo v treh točkah: V prvi imenujejo pristaše SLS notranje sovražnike države, ki jim je treba stopiti v bok. Nadalje opozarjajo, da je tri četrtine prebivalstva odobrilo nasilen režim in da je ena četrtina pokazala samo razkrajevalne namene. V tretji točki pa kličejo hudiča in birača nad slovensko ljudstvo. Toda kje so ti smiheljski nasilniki? Pri zadnjih volitvah so dobili pravi zastopniki ljudstva večno in danes vlada v tej največji slovenski podeželski občini naš občinski odbor. Pri zadnjih občinskih volitvah so vse občine okrog Novega mesta padle v roke našega ljudstva, čeprav so tudi nasprotniki mogli svobodno voliti in agitirati zase. Pod enim praporom so se znašli vsi nasprotniki od nacionalistov preko Mačkovcev do komunistov. 25. oktobra pa bodo po vsej Sloveniji občinske volitve, pri katerih bo moglo naše ljudstvo izpričati svojo slovensko zavest in zvestobo!

Naše ljudstvo ima zapisana pota svojega življenja v svojem srcu in zato jih ni zapustilo. Videli pa smo, da je tisti, ki je pokazal neomajno stalnost in vztrajno slovenstvo, naša vas. Edino naša vas je bila čuvar slovenstva, ker so njeni prebivalci zakoreninjeni v svoji zemlji, vse drugo pa je kolebalo in omahovalo. Iz zemlje izkoreninjeni del je izdal slovensko ljudsko skupnost in danes pristaja tudi komunizem v maski ljudske fronte.

Mi od svojega programa nismo odstopili in nikoli ne bomo

Mi pristaši bivše SLS lahko govorimo odkrito navzgor in navzdol. Ko je bila naša stranka ustanovljena, je prisluhnila utripom naše ljudske duše, strnila se utripe v program, ga javno izpovedovala in se zanj borila in od njega ne bo nikdar odstopila. Hočemo dela, ki bo zajelo ves narod, hočemo sproščena vseh narodnih sil in hočemo, da se odstranijo tudi vse ovire, ki so nam na poti. Zaradi tega smo rekli: Mi zahtevamo avtonomijo! (Burno odobravanje.) Ko smo to izgovorjali, so nam očitali protidržavnost. Danes zopet kličemo: Hočemo POLNO samoupravo! V smislu tega zahtevamo, da se nam prepusti sorazmeren del naših dohodkov in naših davkov, da moremo razviti vse naše delavne sile! (Viharno odobravanje, vkljukanje in ploskanje.) Leta 1920 smo rekli, da bo država pahnjena v nesrečo, če jo oblečemo v centralistični

Minister p. dr. Fran Kulovec, glavni banovinski tajnik JRZ.

senskih občinskih volitev mora biti: »Živijo dr. Korošec!«

Govor dr. Kreka je množica večkrat s pritjevanjem prekinjala in ga na koncu navdušeno aplavdirala.

jopič. Tedaj se je dal narod ogoljufati: S slovenskimi glasovi je bila izglasovana centralistična ustava. (Doli izdajalci!) Takrat smo prerokovali nesrečo, in ker smo jo prerokovali in zraven ne odnehali od naših zahtev, smo bili razpiti kot protidržavni elementi. Danes se splošno govori, da se centralizem ni obnesel, da pomeni nesrečo. Tako govore celo tisti, ki so ga zakrivali in sedaj zahtevajo od nas, da ga čez noč odpravimo. Le tem pravim: Vi očetje našega centralizma, ki ste zakrivali toliko nesreč in gorja slovenskega naroda, imate edino pravico, da se poberete iz slovenskih vrst! (Viharno pritjevanje.)

Ljudska fronta je tam, kjer je večina našega ljudstva

Minister dr. Kulovec nato obračunava z onimi, ki hočejo cepiti slovensko skupnost z geslom slovenske fronte — poudarja:

»Slovenska fronta je tam, kjer je ogromna večina slovenskega ljudstva. Ogromna večina slovenskega ljudstva pa je v vrstah bivše SLS. Zato je le ta fronta resnična slovenska fronta. Onim, ki hočejo slabiti slovensko skupnost, pa pravimo: Dali smo svobodo, da se more govoriti in pisati. Ni pa ta svoboda zato, da bi se izrabljala v razdiralne namene. Proti takim ljudem bomo nastopili z vso ostroščjo, ker nam je za slovenske in državne interese.«

»V 13 občinah novomeškega okraja so bile letošnje volitve. Vse občine so padle v naše roke, da je Novo mesto blokirano. To naj bo zanj opomin: Ali z ljudstvom, ali proti ljudstvu!«

Minister dr. Kulovec je zaključil svoj govor takole:

»Vemo, da nosimo svojo uslo v svojem naročju. V preteklosti smo izvršili ogromno delo, tudi sedaj ga izvršujemo in ga bomo v prihodnosti. Združimo vse sile in ne bo tako velike skale, da je ne bi mogli premakniti z naše poti. Bodimo pogumni, vztrajni zidniki lepše slovenske bodočnosti. Govor dr. Kulovca, ki je od stavka do stavka sproščal v zborovalcih viharje aplavza, je zapustil silen vtis med množico. Priljubljeni ljudski volitelj je govoril res iz srca slovenske ljudske duše in zato je žel hvaležne ovacije.

Za njim je stopil pred mikrofon tople pozdravljen župan največje slovenske podeželske občine g. Brulc iz Smihela, ki je pozdravil tabor v imenu okrajne organizacije Kmečke zveze. V temperamentnem govoru je pozival vlado, naj vrne zaupanje v denarne zavode in naj uredi vprašanje kmečkih dolgov tako, da se del dolgov črta. Kmeta je treba napraviti zmožnega plačila, potem bo tudi on svoje obveznosti rad izpolnjeval. Močno je poudaril tudi zahtevo kmetijskih zbornic, s čemer je zbudil pri zborovalcih veliko odobravanje.

Govor Franca Smodeja

Za njim je spregovoril tajnik glavnega odbora JRZ g. Fran Smodej, ki je med drugim spregovoril tudi o uradništvu in poudaril njegovo dolžnost nasproti ljudstvu. Na koncu pa je spregovoril tudi o hrvatskem vprašanju in poudaril: »Vprašam vas, kaj bi bilo s Hrvati danes, če ne bi bili Slovenci v vladi? Ječe bi bile polne in preganjanje ne bi bilo ne konca ne kraja. Zato bi bila njihova dolžnost, da to naše viteško delovanje podpirajo. Zakaj se slovenski mačkovi, ki so se svojčas borili proti diktaturi, družijo po občinah z JNS in komunisti? To dokazuje, da tam, kjer se družijo med seboj najekstremnejši elementi, ni poštenosti. Iskrene besede g. Smodeja so našle v zborovalcih tople odmeve.

Govor Rudolfa Smersuja

Kot zadnji je spregovoril g. Smersu. Dejal je med drugim: »Naš narod ima dva sovražnika: kapitalizem in komunizem. Prvi se javlja v obliki inozemskega tovarnarja in domačega liberalnega oderuha in se sa našim ljudem kri. Komunizem pa je še nevarnejši sovražnik, ker se skriva pod masko boreca

za delavske pravice. Tudi k nam se vtihotaplja temni agitatorji, ki so za ruski denar, katerega se drži kri teptanega ruskega ljudstva, hočejo tudi nas zrevolucionirati.

Tudi temperamentni govor g. Smersuja je vzbudil pri poslušalcih veliko odobravanje. Nato se je g. Veble zahvalil vsem udeležencem tabora in ga zaključil. Godba je zaigrala »Hej Slovenci«, ki jo je z navdušenjem pela vsa množica, nato pa so se ljudje pričeli razhajati, vsi prežeti silnih doživljajev današnje veličastne slovenske manifestacije.

Shod JRZ v Dobrunjah

V Dobrunjah je bil večeraj zjutraj ob 7 volilni shod JRZ. Udeležil se ga je okrog 500 moških in fantov. Iksko z veliko pozornostjo sledili govorom gg. Miloša Stareta in Gabrovskega Franca. Shod se je končno izpremenil v manifestacijo za politiko dr. Korošca ter je zapustil v navzočih močen vtis ter vero v popolno zmago liste JRZ.

Pred občinskimi volitvami v D. M. v Polju Sijajno uspeli shod JRZ

Večeraj popoldne je bil v D. M. v Polju volilni shod JRZ. Dvorana je bila zasedena do zadnjega kotička in moje ter fantje so nestrno pričakovali ministra dr. Kreka, ki je malo pred peto uro stopil v dvorano viharno pozdravljen v spremstvu g. Smodeja ter okrajnega načelnika dr. Maršiča. Shod je otvoril podpredsednik okrajne organizacije JRZ g. Miloš Stare, nakar je pristručno pozdravljen povzel besedo dr. Krek, ki je v glavnem razvil delo vlade na socialno političnem polju. Opetovano je bil prekinjen z odobravanjem navzočih in ob sklepu se navdušenje ni moglo poleči. Za njim so govorili še bivši poslanec Smodej, ravnatelj Gabrovskega Franca in ob sklepu Stare. Pretresljiv pa je bil vmesni govor Slovenca, ki se je po 21 letih vrnil iz Rusije in opisal tamošnje razmere.

Mala skupina pristašev nasprotne kandidatske liste je hotela motiti shod in ker se kljub izzivanju ni mogla uveljaviti, je osramočena zapustila dvorano.

Zveza kmetijskih fantov in deklet za dr. Marušiča

Ljubljana, 13. sept.

Danes popoldne je bilo v restavraciji pri »Levu« zborovanje Zveze kmetijskih fantov in deklet. Nas je zanimalo to zborovanje samo v toliko, kam se ta organizacija, ki se izdaja kot nekako zastopnica kmetijske mladine, kar seveda še davno ni, nagiblje, ali k dr. Mačku, ali k Janežu Puclju, oziroma k JNS. Izkazalo se je, da je sree Zveze ostalo zvesto svojemu nekdanjemu krušnemu očetu, to je dr. Marušiču. Zborovanje se je udeležilo okoli 140 odbornikov in delegatov, vodil pa ga je g. Ivan Kronovšek. Iz raznih poročil bi mogli sklepati, ako bi seveda to verjeli, da ima Zveza okoli 12.000 članov. Verjetno je, da jih je imela še v času vlade gg. Puclja in dr. Marušiča, zdi pa se, da je ta številka zadnje čase močno spahnela. Nekaj delegatov je na zborovanju kritiziral odbor, češ, da ni izvajal sklepov in da se organizacija še ni priključila gibanju dr. Mačka. Mnenje tega delegata je večina zavrnila ter je odobrila poročilo odbora, ki prav nič ne skriva svojih simpatij za dr. Marušiča. Ta sklep bo nedvomno presenetil najbolj glasilo slovenskih mačkovecev »Slovensko zemljo«, ki je še v zadnji številki proglašala Zvezo kmetijskih fantov in deklet za nekako mačkovoško domeno.

Ljubljanska kronika

Ljubljana, 13. septembra.

NA SLEDI ŠTEVILNIM VELIKIM VLOMOM!

Ljubljanski policiji se je te dni posrečilo priti na sled večji in zelo nevarni vlomski tolpi, ki je ogrožala varnost mnogih stanovanj na robu mesta. Večeraj in danes je policija aretirala več sumljivih oseb z juga, ki jih sumi teh vlovov, obenem pa je napravila obsežne preiskave v neki naselbini tik mesta. Policija upa, da bo s temi preiskavami pojasnila več skrivnostnih, oziroma še nepojasnjenih tatvin in vlovov, ki so se dogajali zadnje čase v mestu. Preiskava še traja in zato policija zaenkrat še ne izda nobenih podrobnosti.

RAZNE HUDE NESREČE

Danes popoldne se je dogodila na Rimski cesti hujša nesreča. Mestni škroplni avto je tam obstal in sofer Josip Karo je ugotovil, da ima vodni rezervoar, ki je bil sicer že prazen, neko pokvaro. Da bi jo popravil, je Karo splezal v rezervoar. Ko ga dolgo ni bilo ven, je pomožni delavec Alojz Mohorič splezal za njim v rezervoar. Takoj je začutil, da ga duši plin, ki ga izvaja motor avtomobila, da voda lažje teče iz rezervoarja. Plin je že omanil Karota, ki je v rezervoarju že omedlel. Mohorič je prišel iz notranjinske rezervoarja klicati na pomoč. Mimo je tedaj dospel slučajno mestni gasilec g. Šotler, ki je naglo skočil k rezervoarju in potegnil oba ponesrečena ven. Mohorič je bil še pri sebi, Karo pa je bil nezavesten ter mu tudi umetno dihanje ni moglo pomagati k zavesti. Šotler je naglo poklical reševalni avto, ki je oba ponesrečena prepehtjal v bolnišnico. Mohorič je v bolnišnici že odleglo, pač pa je nevarno stanje Karota, ki se do večera še ni zbudil iz omedlevice.

Danes popoldne je v gostini na Sv. Jakoba trgu 5 padel po stopnicah 33letni kleparski pomočnik Ivan Kovač s Ceste na Brdo. Padee je bil tako nesrečen, da je Kovač obležal nezavesten. Pretresel si je namreč možgane, tako, da mu je kri lila skozi ušesa. Reševalni avto ga je prepehtjal v bolnišnico. Njegovo stanje je zelo nevarno. — Sročil je na Šmartinski cesti padel s kolesa 26letni delavec Matija Novak iz Vnanjih gor. Pobit se je na glavi, vendar pa njegovo stanje ni nevarno. — Na znanem klancu pri Višnji gori je ponoči neki avtomobil podrl 44letnega Franca Podržaja, delavca iz bližnje vasi Blato. Po klancu se je vračalo ponoči proti domu pet delavcev na kolesih. V smeri od Ljubljane jim je privozil nasproti neki tovorni avto, ki je od strani butnil Podržajevo kolo. Podržaj je padel ter nezavesten obležal. Pretresel si je možgane. V splošno bolnišnico ga je prepehtjal ljubljanski reševalni avto. Podržaj se je sicer že zavedel, vendar je njegovo stanje nevarno.

Congregatio academica maior ima zopet vsak ponedeljek ob pol 8 zvečer svoje redne tedenske shode v kapeli pri oo. frančiškanih. Vabimo gg. sodale in vse, ki se žele pridružiti!

Izgubila se je listnica, poročni prstan, dva ključa ter 70 Din gotovine od Napoleonevega trga do Coizove ceste. Pošten najditelj se naproša, da odda najdene stvari na policijo ali pa v župnišče Trnovo.

Sestanek Male antante

Bratislava, 13. sept. AA. Posebni vlak, ki se je z njim peljal predsednik vlade dr. Milan Stojadinović skupaj s češkimi in romunskimi zunanjimi ministri. Krofto in Antonescujem, je privozil v Bratislavo večeraj ob pol osmih. Ker je bil svečani sprejem na velikem trgu pred hotelom Carltonom, so se ministri dr. Stojadinović, dr. Krofto in Antonescu odpravili naravnost na trg. Na trgu je bil častni bataljon, Sokoli in Sokolice, gasilci in člani raznih patrijotičnih društev ter več tisoč ljudi. Z viharnim pozdravljanjem so vzklikali predsedniku jugoslovanske vlade dr. Stojadinoviču in romunskemu in češkoslovaškemu zunanjemu ministru.

Ko so avtomobil privozili na veliki trg pred hotelom Carltonom je vojaška godba najprej zadržala jugoslovansko, nato pa romunsko in češkoslovaško himno. Nato so se iz tisočev grl zaslišali viharni vzkliki: »Živela Jugoslavija! Živela Romu-

nija! Živela Češkoslovaška! Živela Mala antanta!« Nato je bratislavski župan dr. Krno pozdravil v navdušenih besedah zunanje ministre Male antante. Na trgu so bile zbrane do vhoda v hotel Carlton na levi in desni deklice v narodnih nošah, v hotelu samem pa so zunanje ministre Male antante pozdravili stari češkoslovaški veterani iz osvobodilne vojne, legionarji.

Bratislava, 13. sept. AA. Ob otvoritvi konference Male antante tiska se je vršil banket, na katerem je direktor oddelka za tisk pri češkoslovaškem zunanjem ministru Jan Hajek pozdravil goste s posebnim govorom, v katerem je opozoril na neke tendenciozne verzije, ki se širijo proti nekim smerem češkoslovaške zunanje politike. Posebno odločno je zavrnil vse razlage o nekem izjemnem pomenu pogodbe med Češkoslovaško in Rusijo.

San Sebastian padel

Bayonne, 13. septembra. c. Bele čete so vokrakale opolnoči v San Sebastian. Na čelu belih so prodrali v mesto Marokanci in sicer so se zadnji boji vršili ob ognju hiš in stavb, ki so gorele na vseh koncih mesta. Anarhisti so mesto zažigali. Mesto je gorelo že ob desetih zvečer.

Belci so mesto morali osvajati počasi in ob 22.30 je bila poštna centrala še v rokah rdečih. Zadnji poštni uradnik je zapustil svoje mesto ob tej uri in je pribežal v Saint Jean de Luz ob 10 dopoldne in povedal, da je bitka v mestu ob 6 zjutraj še trajala. Guverner Ortega je zpuustil vladno palačo ob eni zjutraj in se umaknil v Bilbao. Pred odhodom je še izjavil časnikarjem, da se bodo rdeči iz mesta umikali zelo počasi, da bi zadržali bele, medtem pa se pripravila nova ofenziva rdečih, ki se bo čez teden dni začela iz Bilbao in ki hoče vreti bele iz San Sebastiana.

Na francosko mejo je ves dopoldan bilo slišati močno streljanje iz San Sebastiana. Toda videti pa je, da rdečim ni uspelo zažgati vsega mesta in je zgorelo le malo hiš, kar potrjujejo tudi zadnji begunci, ki so pribežali na ribiških čolnih. Opoldne so beli praktično že bili gospodarji mesta, dasi streljanje še traja.

Na francosko mejo je ves dopoldan bilo slišati močno streljanje iz San Sebastiana. Toda videti pa je, da rdečim ni uspelo zažgati vsega mesta in je zgorelo le malo hiš, kar potrjujejo tudi zadnji begunci, ki so pribežali na ribiških čolnih. Opoldne so beli praktično že bili gospodarji mesta, dasi streljanje še traja.

Premestitve, napredovanja in imenovanja profesorjev

Napredovalo bo 100 prof., imenovanih bo 200 suplentov

Ljubljana, 13. sept.

Danes ob enajstih se je zbrala v realnein prostoru (Vegova ulica) skupina profesorjev sekcije uprave Ljubljana na kratek sestanek, na katerem je govoril predsednik Glavne uprave prof. Knežević. Sestanka so se udeležili, kolikor se je zanj po osebnih stikih doznanlo, poleg tovarišev iz ljubljanskih gimnazij tudi zastopniki iz Maribora, Celja itd. Predsednik Knežević je bil že v Zagrebu na takšnem sestanku, zdaj bo obiskal še ostale sekcije uprave po Jugoslaviji z namenom, da pouči tovariše o delu društva, delu prosvetnega ministarstva ter zbere podatke o poredkih vprašanih prof. stanju.

PREMESTITVE PROFESORJEV

Najprej je spregovoril o premestitvah, ki bi morale biti že davno izvršene, a še niso, premestitve, ki jih vse nestrno, pa tudi s strahom pričakuje. Strah nam je predsednik razpršil. Predstavljalo se bo največ po lastni prošnji, le malo po službeni potrebi, od tega zopet v Sloveniji prav nič. Prof. tovariši v ministru so storiili vse, da bi se premestitve mogle izvršiti pravočasno, do 30. julija je bil zbran že ves material. Seveda se je v vročih mesecih delo zavleklo, tako je minister šele pred nekaj dnevi parafiral predloge, jih nato vrnil inšpektorjem, da izdelajo dekrete. Do naslednje nedelje torej moremo pričakovati objavo premečenj. Prestavitve iz političnih razlogov ne bo.

NAPREDOVANJA

Kar se tiče bolečega mesta — napredovanj je moral predsednik sam priznati, da stvari niso v redu. Dobri dve leti dozaj nihče ni napredoval. Na vprašanje, zakaj ne, je kratak odgovor: ni kredita. Ne izvršijo se niti kakšne upokojitve. Društvo je napelo vse sile, da se vsaj v tem letu izvršijo napredovanja. Najprej bi prišli v poštev seveda oni, ki lansko leto niso napredovali. A delo društva je ostalo brezuspešno: finančni minister je žrtel kredit za napredovanja, tako bo od 800 profesorjev za napredovanje ugodno rešenih morda le 100. Od suplentov, ki imajo prof. status izpit in pravico do 8. skupine, jih čaka na to pravico okrog 200, a mest za osmo skupino je 10 prostih. Zato so privzeli nekaj prostih mest iz meščanske šole, zdaj je vsega 29 prostih mest.

Jesenski velesejem zaključen

Letošnji jesenski velesejem pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. in častnim predstvom ministra irgovine in industrije g. dr. Milana Vrbaniča, je bila že 27. prireditelj Ljubljanskega velesejma. Z njo je Ljubljanski velesejem spet pokazal, da je še vedno najmočnejša privlačnost glavnega mesta Slovenije, saj je bila tudi letos edina prireditelj, ko so bili zaradi navala tujeve zaseleni vsi hoteli in prenočišča. Velesejske prireditve pa na svoji privlačnosti niso izgubile niti najmanj, ker njene prireditve, zlasti pa velike specialne razstave dosegojo tako visoko stopnjo in se vsako leto po svoji notranji vrednosti ter popolnosti še izpopolnjujejo. Da njih nivo le raste ter jih danes strokovnjaki ter obiskovalci sploh smatrajo za višek, kar se tiče prirejanja razstav v Jugoslaviji. Ta splošna sodba se je pa malo pred zaključkom letošnjih jesenskih velesejskih prireditev izkristalizirala v sklep, naj se iz letošnje razstave »Za naš les« ustanovi parnamenten odbor za ustanovitev obrtne in tehnoškoškega muzeja v Ljubljani. S tem sklepom so dosegle velesejske razstave s strokovne strani oeno, da so trajne vrednosti in tudi tako popolne, da tvorijo temelj velikemu novemu muzeju, ki bo največjega pomena za napredek narodnega gospodarstva ter enako važen tudi za prospela naše kulture sploh.

Letošnji velesejem je bil v znamenju propagande »Za naš les«. Posledice svetovne gospodarske krize, predvsem pa razvednotenje jugoslovanske lesa so velevale in zahtevale najzdatnejše propagando, da v Jugoslaviji predelamo in porabimo čimveč svojega lesa za domače potrebe. Po uspešni propagandi te smernice naj bi izvažali predvsem samo še iz našega lesa izdelane obrtne in industrijske ter umetnostno obrtne izdelke, seveda pa tudi tisti ostanek surovega lesa, ki bi ga ne mogli uporabiti in predelati v obrti in industriji.

Razstava »Za naš les« pod častnim predstvom ministra za šume in rude g. Jankoviča je bila namenjena vsej državi in je bila na njej tudi res zastopana vsa Jugoslavija z najrazličnejšimi ekspozitami v raznih oddelkih. Razdeljena je bila na: I. splošni oddelki; II. oddelki za pro-

dukcijo lesa, drv, lubja, čreslovine, smole ter ostankov v gozdu in na žagah; III. oddelki za uporabo lesa in stranskih produktov; IV. oddelki za industrijo lesa ter za industrijske in obrtne izdelke; VI. oddelki za kemično industrijo lesa.

Razstavi »Za naš les« je bila priključena tudi razstava pohištva, ki je spet potrdila renome slovenskega mizarstva. Razen tega je pa razstavo dopolnjeval tudi še živalski park, ki ga je uredilo društvo Noe. V živalskem parku je bilo prikazano živalstvo, ki oživlja jugoslovanske gozdove.

Na mednarodni podlagi je bila pa prirejena razstava »Sodoben vrt«. Na njo so bili povabljeni najznamenitiji kultiivatorji iz vseh držav Evrope, ki prihajajo za Jugoslavijo v poštev, kakor Anglija, Avstrija, Belgija, Češkoslovaška, Francija, Holandska, Luksenburg, Nemčija in Švica. Ker pa mesec september ni ugoden za ninkovite vrtnarske razstave, so bile na razstavi tokrat zastopane samo Avstrija, Nemčija in Švica ter seveda domači sadjarji, zelenjadjarji ter v prvi vrsti domači kultiivatorji, zavodi in podjetja. Iz vseh držav so pa povabljeni zagotovili svojo udeležbo na event vrtnarski razstavi v okviru pomladanskega velesejma. Razstava je imela spec. oddelke za sodobne vrtove za jesensko sadje, za zelenjavo, za vrtnice, za dalije, za begonije, za mešano in aranžirano cvetje, za načrte vrtove, za strokovno literaturo ter za vrtno škodljivce. V posameznih oddelkih so tudi iz drugih držav povabljeni gostje dosegli najvišje cene.

Splošno žensko društvo je priredilo razstavo »Domača preproga«.

Društvo za rejo malih živali »Živalce« je imela svojo deseto razstavo in jo je ob tem jubileju uredilo s posebno pridnostjo, da je pokazala najraznovrstnejše pasme malih plemenskih živali.

Vseh razstavljalcev je bilo 580, od teh 110 inozemskih in to iz Avstrije, Bolgarije, Nemčije in Švice. Poslovne uspehe beležijo predvsem: pohišstvo, tapetniški izdelki, preproge, glasbila, radio aparati, razna lesena roba, stroji za obdelavanje lesa, pletilni stroji, peči, čolni, vozovi, sodi, šivalni stroji, čipke, živilska industrija, bižuterija, likerji, športni predmeti in razne praktične no-

Kraljevski dom zonet v Belgradu

Belgrad, 13. septembra. Davi ob devetih so prispeli z Bleda v Belgrad kralj, kraljica Marija in kraljeviča Tomislav in Andrej. Kraljevsko rodbino so pričakovali na topiderski postaji kraljeva namestnika dr. Radenko Stanković in dr. Ivo Perović, zastopnik predsednika vlade in noiranji minister dr. Korošec, vojni minister armijski general Ljubomir Marič, dvorne dame ter člani kraljevega civilnega in vojnega doma.

Osebnosti

Belgrad, 13. sept. m. Vpokojena sta nižja vojna uradnika ekon. stroke I. razr. Evžen Doleneč, ki je istočasno odlikovan z redom Jugoslovanske krone IV. razreda in nižji vojni uradnik III. razr. ekon. stroke Alojzij Lukže, ki je odlikovan z zlato kolajno za požrtovalno službo. — Premečen je na službo v mariborsko vojno okrožje za duhovnika pravoslavne vere Simeon Ivošević.

Odlikovanja

Belgrad, 13. septembra. m. Z redom Jugoslovanske krone III. razreda je odlikovan Josip Lenarčič, veleposelnik v Vrhniki, z redom sv. Save IV. stopnje pa ing. Lončar Iljija, višji svetnik gozdarskega ravnateljstva v Zagrebu.

Sportne takse ostanejo

Belgrad, 13. septembra. m. Finančni minister g. Dušan Letica je na inspekcijem potovanju po donavski banovini izjavil dopisniku »Pravde«, da za enkrat ni treba misliti na ukinitve taks za športne prireditve.

Slovanski zdravniki v audijenci

Solija, 13. septembra. Kralj Boris je sprejel sročil ob 19. delegacijo nacionalnih odborov zveze zdravnikov Poljske, Češkoslovaške in Jugoslavije, katerih zastopniki so se zbrali na kongresu slovenskih zdravnikov. Delegati posameznih nacionalnih odborov so bili predstavljeni kralju po predsedniku bolgarske zveze zdravnikov dr. Kirovu. Kralj je osebno odlikoval člane posameznih delegacij z visokimi bolgarskimi odlikovanji.

Lahen potres v Belgradu

Belgrad, 13. sept. AA. Davi ob 4. uri 3 minut in 6 sekund so aparati seizmološkega zavoda na Tašmajdanu zabeležili pričetek precej močnega potresa v daljavi 90 km od Belgrada. V mestu so zažvenketala stekla na oknih in so se zamajale luči v sobah.

Požar v pariški operi

Pariz, 13. septembra. AA. V pretekli noči je nastal požar v državni operi. Na pomoč je prihitelo nemudoma 19 gasilskih čet, ki so do treh zjutraj z velikim naporom ogenj pogasil. Materijalna škoda je precejšnja.

Belokranjski plesi v Ljubljani

Ljubljana, 13. septembra.

Nekaj svežega, pristno našega, domačega in hkrati častiljivega je videla danes Ljubljana: belokranjske pleske, ki so jih izvajali Belokranjci v svojih pravih narodnih nošah ob spremstvu petja in lastne godbe na belokranjskih glasbilih. Zasluga ljubljanske Glasbene Matice oziroma še bolj neutrudnega g. Franceta Marolta je, da je Ljubljana končno videla te narodne pleske in igre v resnični, nepopačeni obliki, tako, kakor jih je v teku stoletij zasnovala ljudska duša. G. France Marolt ima sicer za razvoj naše glasbene kulture in za našo folkloristiko že obilno zaslug, k svojim dosedanjim pa je dodal danes še eno.

Uspeh današnjega nastopa belokranjskih fantov in deklet je presegal vsako pričakovanje. Kljub bližnjemu velesjemu, kljub raznim športnim tekmam in drugim prireditvam, se je zbralo na sokolskem telovadišču v Titovlju več tisoč gledalcev. Zanimanje za belokranjske pleske je bilo med Ljubljančani in med tujci, ki se sedaj mude v Ljubljani, izredno. Nihče med vsemi tisočji gledalcev pa ni bil razočaran. Izvajani plesi so pokazali namreč toliko lepote, toliko drobnih zanimivosti, bodisi v ritmu izvajanih iger, bodisi v glasbeni spremljavi in v pestrosti, da je moral biti sleherni obiskovalec zadovoljen in navdušen. Samo ob sebi je bila na telovadišču zbrana polnoštevilna belokranjska kolonija, med odličniki pa še posebej pokrovitelj prireditve mestni župan dr. Adlešič s soprogo, banova soproga gospa Natlačenova, divizijski poveljnik general Nedeljković, zastopniki banke uprave in banovine, francoski konzul g. Remerand, ravnatelj dr. Basaj in drugi.

Prireditve se je pričela ob 3 popoldne s črnomaljskim kolom, v katerem je nastopilo 20 deklet v pestrih oblekah, poleg njih 4 godci kvartela v narodnih nošah, 6 »jurjašev« z »Zelenim Jurjem«, Petje in rajanje deklet je silno ugajalo občinstvu, ki ni varčevalo z odobravanjem. Višek pa je dosegla točka, ko so dekleta »ujela« v svoje kolo pokrovitelja ljubljanskega župana dr. Adlešiča. V drugem delu svoje točke pa so črnomaljske mladenke ujele »Zelenega Jurija«. Najzanimivejše pri tej točki je bilo koledovanje dečkov-jurjašev, ki so peli staro koledno pesem. Med petjem in ob navdušenju gledalcev so se Črnomaljeci razpršili po točki po travniku.

Nastopili so nato Metličani in sicer 12 parov: dekleta v snežno-belih narodnih nošah, moški v oblekah z rdečimi jankicami. Metličani so izvajali tri točke s petjem in tri točke z igro. Tudi Metličanke so ujele v kolo nekatere naklonjene jim odličnike. Občinstvo je nagradilo živahne in skladno nastopajoče Metličane z viharnim odobravanjem.

Vsa današnja prireditelj je dosegla pomemben moralen uspeh: naučila nas je spoznavati, kako globoke etnične in estetske vrednote so še žive v našem narodu. Vrlim Belokranjcem zato vsa čast, enako priznanje pa veljaj tudi g. Francetu Maroltu!

vosti za gospodinjstvo. Posebno velika naročila so pa dobili tudi domači in inozemski razstavljalci vrtnarske razstave.

Za vso državo važne sedanje velesejske prireditve so bile deležne tudi najvišjega obiska Nj. Vel. kraljice Marije, Nj. kr. Vis. kneginje Olge ter staršev Nj. kr. Vis. kneginje Jelene in kneza Nikole.

Obiskalo je te prireditve nad 96.000 obiskovalcev iz vse države. Iz inozemstva so prihajale večje skupine iz Avstrije, Anglije, Belgije, Holandske, Finske, Francije, Italije, Madžarske, Nemčije in Turčije.

Dne 13. septembra je bila prirejena lekma jugoslovanskih harmonikarjev, ki je pokazala spet lep napredek na tem instrumentu, ki prav zaradi že tradicionalnih velesejskih tekem postaja tako naroden kakor tudi koncerten instrument.

Prihodnji Ljubljanski velesejem bo v začetku junija 1937.

Nedeljski sport

Ljubljana: Jugoslavija 2:1 (0:0)

Lepa in zaslužna zmaga Ljubljane - Odlična igra in dober začetek sta navdušila vse igralce

Ljubljana, 13. sept.

Teško pričakovano državno prvenstvo se je danes začelo. V Ljubljani sta si stala nasproti belgrijska Jugoslavija in naš reprezentanti Ljubljana. Kako veliko je bilo zanimanje za današnje srečanje, je najboljši dokaz za Ljubljano, rekorden posej občinstva, ki ga je bilo gotovo 2500. Današnji obilni posej pa pove še nekaj drugega: ljubljansko sporno občinstvo si želi borbenega nogometa in pa kar je glavno — liga tekme za drž. prvenstvo. Le te vlečejo pri nas in le-te spravilo v Ljubljani tako število gledalcev skupaj. Naše občinstvo ne luži več prijateljskih tekem, pa naj si je še tak nasprotnik in še tako lepa igra. Ono hoče prave borbe, resne borbe, borbe za točke. In ravno v tem pogledu so državne liga tekme mnogo več vredne.

Današnja tekma ima pa za Ljubljano še drug in bolj važen pomen. Moštvo Ljubljane je zmagalo in sicer zaslužno zmagalo. Prav gotovo ni nihče pričakoval zmage ljubljanske enajstorce, kajti vsako je bil prepričan, da bodo zmagali gostje s tesnim rezultatom. Pri tej priliki pa ne smemo pozabiti še tega, da Ljubljana ni nastopila v svoji najmočnejši postavi. Pred nekaj dnevi je namreč izstopilo iz kluba nekaj igralcev, ki bi danes morali biti v moštvo. Zaradi tega je bil celo največji optimist prepričan, da bo morala iti Ljubljana poražena z igrišča. Toda zgodilo se je obratno: zmagala je, in sicer s svojo odlično igro. Veliko vprašanje je, če bi moštvo tudi v drugi postavi zmagalo. Morda je kar prav, vsaj za današnje tekmo, da je bilo tako.

Take igre že dolgo nismo videli v Ljubljani in se prav lahko trdi, da je bilo današnje srečanje z gosti iz Belgrada največja propaganda za naš nogometni sport in največja reklama za bodoče ligatekme. Če kdaj, moramo danes pohvaliti vso enajstoro brez razlike in kar je še več: njihovo poštrevovalnost, s katero so igrali. Prvi polčas je sicer nadkrijeval drugo polovico, če izvzamemo prvih 15 minut, ko so bili domači absolutno gospodarji na polju. Fantje, hvalezni smo vam za današnje tekmo, saj ste napravili več kakor je bilo v vaših močeh in brez dvoma mnogo več kot smo pričakovali od vas!

Ze mnogo pred pol peto uro so se zgrinjale mase občinstva po Tyrševi cesti proti igrišču Primorja. Blagajne so imele vse čas polne roke dela, kljub temu, da je bila večina že pri predtekmah navzoča. Točno ob pol petih se pojavi na igrišču Jugoslavija burno pozdravljena, malo nato pa še domači, katerim je občinstvo še bolj aplavdiralo. Moštvi sta bili takole sestavljeni:

Jugoslavija: Plac—Stoković, Lukič—Paunović, Veljković, Džokič—Perlič, Sijačić, Lojančić, Valok, Zečević.

Ljubljana: Rožič—Jug, Bertonec I—Kukanja, Pupo, Boncelj—Janežič, Makovec, Bertonec II, Jez, Zemljčič.

Moštvo Jugoslavije je napravilo dober vtis. Je to nevarna enajstoroica, ki ima svojo močno oporo v napadu, v katerem se odlikuje zlasti izredno hitro, prodorno in nevarno desno krilo Perlič, Plac v голу je dober čvar, vendar pa gre drugi gol izključno na njegov račun. Imel je v splošnem dovolj posla, ki ga je prav dobro rešil. Imel pa je tudi precej sreče. Branilca sta imela z nasprotnim napadom mnogo dela, ki sta ga tudi zadovoljivo rešila. Nekaj je bilo tudi neizogibnih »versagerjev«. Krilci so bili dobra opora napadu, so pa mestoma izgubili vsako zvezo z njim.

Moštvo Ljubljane se nam je danes predstavilo v najboljši luči. Tako jih že dolgo nismo videli igrati. S tako igro jim je zagotovljen uspeh v ligi. Vratar Rožič je izvršil vse, kar je mogel, edini gol pa je bil neubranljiv. Ožja obramba je danes funkcionalna kakor »mašina«. Oba Jug in Bertonec, zlasti pa drugi, sta se pokazala s svoje najboljši strani. Njihova zasluga za današnji rezultat, je zato velika. Krilska vrsta je bila tako v ofenzivnem kakor defenzivnem pogledu na svojem mestu. Zelo dobro se je razumela na obe strani in zlasti napad je imel zato zelo olajšano stališče. Napad je funkcionalen danes tako, kakor treba za zmago. Slabe točke sploh ni imel. Odlikoval se je Pepček na sredi, ki je dokazal, da spada na to mesto. Med halli sta bila pa izborna Kukanja in zlasti mali Boncelj, ki je ves čas dobro držal nevarno krilo nasprotnika.

O igri pa to-le: V začetku so bili oboji previdni, Jugoslavija je bila bolj ofenzivna. Toda že vidimo Janežiča, ki sam pelje žogo, a ga nasprotni branilec zadrži z rokama. Tu bi bila na mestu

enajstmetrovka, ker Janežičeva strela iz take bližine ne bi nihče mogel ubraniti. Tempo se polagoma poostreje, domači pa ustvarjajo nevarne situacije pred golom Belgrajčanov. Jugoslavija je šele v 13. minuti oddala prvi strel na gol domačih. Premoč Ljubljane postaja vidnejša. V 26. minuti sledi korner proti Ljubljani, v 37. proti Jugoslaviji in v naslednji minuti še enkrat proti Ljubljani, a so vsi ostali neizrabljeni. Se nekaj obojestranskih napadov in prvi polčas konča neodločno.

Drugo polovico so otvorili domači, ki ustvarijo takoj zelo nevarno situacijo pred nasprotnim golom. Toda ne odhajajo. Zato pošlje v 5. minuti Jez ostro bombo na gol Jugoslavije in žoga obiti v mreži. Urnebesno vpitje in navdušenje občinstva, kajti stanje se glasi 1:0 za Ljubljano. Odslej Ljubljana, ki jo vzpodbuja vse občinstvo, še bolj pritiska in je celih 15 minut dominirala na igrišču. V 11. minuti sledi korner proti Jugoslaviji, ki se ponavlja pred njenim golom ne spremene stanja. Toda trdi Belgrajčani so se zavedli važnosti današnjega srečanja in v 14. minuti že izenači Sijačić s krasnim in neubranljivim strelom, katerega je zagrešila v glavnem obramba domačih. Odslej tudi Jugoslavija vedno nevarne napada in s svojo kombinacijo in ostrejšim tempom prevladuje tako na polju kakor pred golom. Ljubljana pa vedno bolj popušta ter se ji pozna utrujenost. Popustili so vsi deli, zlasti pa napad. Toda v 30. minuti se ji še enkrat nasmehe sreča. Janežič pošlje ostro bombo iz velike daljave in golmanu uide. S tem postavi končno stanje 2:1, ki je prineslo Ljubljani dve dragoceni točki. Domači so začeli polagoma iz razumljivih razlogov z zavlačevalno taktiko, dočim so gostje naperjali vse sile, da vsaj zenačijo, če ne morejo zmagati. Ustvarili so sicer še nekaj nevarnih situacij, a drugega nič.

Tekmo je sodil g. Podupsky iz Zagreba prav dobro.

SK Reka : SK Grafika 7:0 (2:0)

V drugi kvalifikacijski tekmi za prestop v I. razred je Reka prepričevalno odpravila svojega nasprotnika. Tudi tekma je bila mnogo boljše kakor prva in se je razigrala Reka posebno v drugi polovici, ko je polnila Grafiko popolnoma v obrambo. Grafika v prvem polčasu prav lepo igrala, vendar je po dveh golih, ki jih je vsled nespretnosti branilca in golmana prejel klona. V drugem polčasu pa popolnoma popustila. Reka si je s to tekmo priborila vstop v I. razred, kar ji po zadnjih igrah tudi zasluži. V tem tednu je odigrala 4 težke tekme, kar se je igralcem poznalo, da niso mogli pokazati poštrevovalnosti, ki jim je dana.

Sodil je gosp. Vrhovnik dobro, vendar malo mlačno.

SK Ljubljana : Dasa (Trbovlje) 5:1 (4:1)

V predtekmi je druga garnitura Ljubljane sigurno porazila Trbovljane, ki so pa kljub visokemu porazu pokazali prav lepo in borbeno igro. Zabili so v 5' tudi prvi gol, naker so Ljubljanci zenačili šele v 25' po Eberju in po lepi kombinacijski igri zabili nadaljnje gole.

Sodil je g. Stiglic dobro.

BSK : Hajduk 1:0 (0:0)

Belgrad, 13. sept. m. Ta prvenstvena tekma se je odigrala danes pred 4000 gledalci. BSK je dokazal, da je na višini, dočim Hajduk s svojo igro ni zadovoljil. Pohvalo pa zasluži oba branilca Hajduka, ki sta rešila mnogo nevarnih položajev. V drugem polčasu pa je bila precej izenačena. Do 27. minute sploh ni bilo gola. Šele tedaj je sodnik sodil prosti strel proti Hajduku. Streljal je Marjanovič iz daljave 18 metrov tako sijajno, da je šla žoga skozi vso obrambo v levi kot gola neubranljivo. Golman žoge ni mogel ujeti, ker je bil strel izredno močan in predalč oddan. BSK je po tem голу pričel ostro napadati z upanjem, da bo zvisal rezultat. Toda odlična obramba Hajduka je razbila vse kombinacije. Tekma je končala s premočjo BSK.

Zagreb, 13. sept. b. Danes so se pričele nogometne tekme za državno prvenstvo. Prvo tekmo sta odigrala Hašk : Bask, ki se je končala 2:2 (1:1). — Gradjanski : Concordia 3:1 (3:0).

Sarajevo, 13. sept. b. Slavija (Sarajevo) : Slavija (Osjeck) 2:0 (1:0).

Igra Slavije je ugodno presenetila. Maribor bo moral za prvenstvene tekme zasedi nekatera mesta z boljšimi igralci (levi krilec), napad pa bo treba prepričati, da mora za dosego zmage streljati tudi na gol in ne samo kombinirati. Sodnik Klippstätter je vodil tekmo v redu.

Predtekmo sta odigrala seniorji in rezervno moštvo Slavije 2:1.

Celjski sport

SK Olimp : SK Svoboda (Ljubljana) 5:2 (3:0)

SK Olimp je bil tehnično in kombinatno boljši in je v prvem polčasu prevladoval. Gostje so se znašli šele v drugem polčasu. Tekmo je sodil g. Vreblj objektivno.

Predtekma: Mladina SK Olimp : Mladina SK Jugoslavija 4:0 (1:0).

Veslaške tekme

Belgrad, 13. sept. m. Danes dopoldne so bile na Gatu velike veslaške tekme, katerih se je udeležil odposlanec kralja in ban savske banovine dr. Viktor Ruzič. Na eni izmed vojnih ladij sta tekmo opazovala princa Nikolaj in Aleksander, ki sta na letovišču v Selcah. Na tekmah so sodelovali vsi klubi Primorja in dva zagrebška kluba Gusar in Hrvatski veslaški klub. Vsa prva mesta so zasedli dalmatinski klubi, predvsem Krka iz Šibenika in Jadran s Sušaka, dočim so Zagrebčani zmagali v četvorcu s krmarjem na progi 2000 m.

Grška pravoslavna cerkev proti divjaštvu rdečih

Atene, 13. septembra. AA. Sv. sinod autokefalne, helenske pravoslavne cerkve je sprejel resolucijo, v kateri najostreje žigosa nasilja, ki so bila izvršena dostej v državljanski vojni v Spaniji proti duhovnikom, in vandalso rušenje cerkvenih zgradb in zgodovinsko pomembnih umetniških spomenikov.

Tekstilne tovarne - izpraznjene

Maribor, 13. septembra.

Kakor smo že poročali v nedeljskem »Slovenec«, je tekstilno delavstvo večraj na svojem javnem zborovanju pri Unionu sklenilo, da bo tekstilne tovarne izpraznilo ter tako omogočilo napredovanje pogajanj za kolektivno pogodbo. Delavstvo je danes zjutraj svoj sklep izvedlo. Ena tovarna za drugo se je izpraznila, posadke, ki so imele »močno službo«, so jih zapuščale in v tovarnah, prav za prav izven tovarn, so ostale samo še straže po 30—40 ljudi, ki bodo po vzoru dosejanega načina štrajkov pazili, da ne bi prihajali v tovarne stavkolomci. Izpraznjenje tovarn je danes zelo odmevalo po mestu in kar vidi se, kako je ljudem odleglo. Saj je ležala dosedaj ta stavka kakor mra na celim mestom in njegovim gospodarstvom življenjem. Zelo je zadovoljno s tako resitvijo tudi tekstilno delavstvo, ki se je iz vsega početka ni strinjalo z nekaterimi mladimi vročeglavimi in neodgovornimi hujskači, ki so se skušali polastiti vodstva gibanja ter so de-

lavstvo zapeljevali v ekstremne poskuse. Delavstvo je uvidelo, da ne morejo ti mladi kričaji pač nitiesar izgubiti in tudi nitiesar ne riskirajo, dočim bi bili postali izrodki ekstremnega stavkovnega gibanja lahko usodepolni za premnogo delavce, ki morajo poleg sebe živeti z delom svojih rok se svoje družine. Zelo ugodno je pri vsem dosedanjem poteku stavkovnega gibanja vplivalo tudi zadržanje oblasti, ki so z vso taktičnostjo in uvidevnostjo postopale, so pa znale tudi z vso energijo držati gibanje na uzdi ter niso dopustile nobenih nelegalnih izpadov. Na ta način je dobilo delavstvo zavest, da ima v oblasti res nepristranskega činitelja, na katerega se lahko vedno z zaupnostjo obrača. Zaradi tega so potem imele uspeh vse intervencije voditelja mestne policije g. dr. Trstenjaka in njegovih organov. Upati je, da je z izpraznitvijo tovarn padla zadnja ovira za sklepanje kolektivne pogodbe in da bomo tudi tozadevno čimprej lahko beležili popoln uspeh prizadevanj merodajnih krogov.

Plačilo za udarec s krampom

Divjaški zločin, ki je zahteval smrtno žrtev

Maribor, 13. septembra.

V Dupleku pri Mariboru se je snoči pripetil žalosten slučaj, ki danes globoko odmeva po vsej tamošnji okolici. 52 letni posestnik Pavel Dvoršak je padel kot žrtev zahrbtnega napada, katerega je izvršil hlapec baje iz maščevanja. Dvoršak je snoči peljal na vozu z voli mošt proti svojemu domu. Met poljo je nastal med njim in med omenjenim hlapcem, ki služi v Zgor. Dupleku, prepir, ki je zavzel resno obliko. Kakor pripovedujejo, je

omenjeni hlapec gojil proti Dvoršaku sovraštvo, ker mu je bil ta nekdo v prepiru zagnal kramp v hrbet ter hlapca poškodoval. Hlapec je napadel Dvoršaka najprej s kamnom, s katerim ga je udaril po glavi, potem pa ga je baje še nekajkrat oplazil z motiko. Pod udarci je počila lobanja in je Dvoršak obležal nezavesten. Poklicani so bili mariborski obeževalci, ki so ga prepeljali v bolnišnico, ni mu pa mogla pomagati nobena zdravniška umetnost in je v teku noči izdihnil.

Zbor Zveze Maistrovih borcev

Maribor, 13. septembra.

Danes se je zbrala v mariborskem Narodnem domu stara garda mariborskih osvoboditeljev, ki so se pod zastavo pok. generala Maistra borili za ohranitev naše severne meje. Občni zbor Zveze Maistrovih borcev, ki je bil zelo dobro obiskan, je vodil predsednik gospod prof. dr. Dolar, ki je pozdravil zastopnika mestnega poveljstva kapetana Vodeba in zastopnika mestne občine ravnatelja Barleta. Nato je podal splošen pregled o delovanju zveze v preteklem letu.

Podrobno poročilo o poslovanju je predočil agilni tajnik Lipuš in iz njegovega poročila posnemamo, da šteje danes zveza 708 članov ter 1 častnega člana. Zveza sestoji iz centralnega odbora v Mariboru, odsekov v Celju, Ljubljani in Sv. Boltenku pri Ormožu, ter poverjeništev v Ptuj, Konjicah, Ljutomeru in Guštanju. Dosedanja poverjenišstva se bodo sčasoma pretvorila v odseke, po potrebi pa se bodo ustanovila nova poverjenišstva. Blaginjsko poročilo je podal blaginik Tomo Petrovič. Društveno premoženje znaša 4.371 Din.

Po poročilih funkcionarjev je bila precej živahna debata, v teku katere se je pojavila neresna opozicija pod vodstvom odvetnika dr. Mejaka. Stevilni ugledni člani zveze so izvajanja opozicije z ostrimi odgovori zavrnilo tako, da je kmalu umolknila.

Ob zaključku so slehile volitve, ter je bil izvoljen za predsednika zopet prof. dr. Dolar, za podpredsednika sta bila izvoljena Malenšek in Guštin, za tajnika Lupuš, za blaginika Petrovič, za odbornike pa: Luknar, Varl, Zohar, dr. Irgolič in Mordej. V nadzornem odboru so: Cvirn, Kocmut, Rode, Konečnik in Škvarča.

Mariborski drobiž

Maribor, 13. septembra.

Mariborska jesen prihaja. Današnja nedelja nam je prinesla krasno vreme, ki so ga Mariborčani temeljito izrabili. Cele procesije so romale zjutraj na vse zgodaj na Pohorje in Kozjak in hitele v Slovenske gorice. Popoldne je pljusnil nov val ljudi iz mesta v okolico ter jo kar preplaval. Poletje prehaja v jesen, ki ima v Mariboru svoj poseben čar.

Smrtna kosa. V bolnišnici je umrl v visoki starosti 81 let Ivan Škerbot iz Limbuša pri Mariboru. Truplo so prepeljali v domačo vas. Naj počiva v miru!

Izredno zanimanje za »male harmonikarje« v Mariboru je pokazala tvornica »Bata« v Borovu. Ravnateljstvo tvornice je poslalo v Maribor prof. g. Goreuška, absolutnega glashbene akademije v Zagrebu. Prof. Goreušek se je zgledil pri vodji »Malih harmonikarjev« v Mariboru g. Sušteršiču, da se nauči harmonike, ker bo ustanovil v Borovu zbor malih harmonikarjev. Instrumente je tovarna naročila pri znani mariborski tvrdki Meinel in Herold.

Tat pri zobozdravniku. Sopraga carinika gospa Edita Košenina, ki se nudi v Mariboru na počitnicah, je bila okradena v zobno zdravniški čakalnici. Ko je bila v ordinaciji, je pustila svoj krzneni ovrtnik, vreden 1000 Din, v čakalnici. Priložnost je porabil neznan uzmovič, ki je ovrtnik odnesel.

Ostrežeje v plamenih. Pri posestnici Pavli Kmetič v Spodnjih Račah se je vnelo ostrežeje na hiši ter zgorelo. Ostalo so k sreči rešili. Skode je 3000 Din.

Za 500 Din gramofonskih plošč je ukradel 23-letni brezposelni Roman S. iz Selnice pred Dopleterjevo gostilno iz avtomobila falskega obratovodje g. Bruderja. Tatu so prijeli v Mariboru, ko je skušal plošč spraviti v denar.

Ženska lahka atlet. v Mariboru

Maribor, 13. sept.

Ženska lahka atletika ne pride v Mariboru naprej, kakor opazamo to tudi skoraj povsod drugod v državi. Edino SK Rapid že leta sem goji lahkoatletski sport za ženske ter ima močno in izenačeno žensko ekipo. Pri vseh drugih klubih pa so se tozadevni poskusi ponesrečili, z izjemo SSK Maraton, ki je vendar zbral skupaj lepo število atletin ter jim znal vcepiti vztrajnost in voljo za trening. Seveda je še maratinska ženska ekipa skoraj čisto začetniška, brez dovoljnjega temelja, z marljivim treningom pa bo lahko lepo napredovala, ker ima zelo dober material.

Danes se je vršil po dolgih letih zopet enkrat nastop lahkoatletin, in sicer v dvoboju SSK Maraton : SK Rapid. Prireditelj se je vršila dopoldne na maratonskem igrišču na Livadi ter je bila zelo zanimiva. Rezultati so sicer povprečni, pa nič zato. Še nekaj takih srečanj, pa se bo tudi mariborski ženski sport dvignil na večjo višino. Dvoboj je podal sledeče rezultate:

Disk: Greta Sterle 30.50, Hilda Sterle 27.30, tretja Heller (vse SK Rapid).

Skok v daljavo: Sterle Hilda 4.38, Heller 3.80 (obe Rapid), Zolger Jožica (Maraton) 3.72.

Met krogle: Heller (R) 9.70, Sterle Greta (R) 8.83, Lovše (M) 8.58.

Tek 60 m: Brandstetter (R) 8.08, drugo in tretje mesto Kurja (M) in Sterle Hilda (R) 9.02.

Skok v višino: Hohnjec (R) 125, Brandstetter (R) 120, Heller (R) 120.

Kopje: Sterle Hilda (R) 20.52, Zolger Jožica (M) 18.48, Sterle Greta (R) 17.50.

Stafeta 4 krat 75 m: Rapid v 47.01, drugi Maraton.

IISK Maerbor S KSlavija (Pohrežje) 3:1 (2:0)

Na igrišču pri Magdalenskem parku sta odigrala gornja kluba prijateljsko tekmo kot pravo za prvenstveno, ki bo že prihodno nedeljo.

PO DOLGI MUCNI BOLEZNI, PREVIDEN S TOLAZILI SV. VERE, NAS JE ZAPUSTIL ZA VEDNO NAŠ DOBRI SIN, BRAT, SVAK IN STRIC, GOSPOD

SLAVKO SCHOTT

UCITELJ V POKOJU

NEPOZABNEGA POKOJNIKA SPREMIMO K ZADNJEMU POČITKU V PONEDELJEK, DNE 14. SEPTEMBRA, OB STIRIH POPOLDNE IZ HIŠE ZALOSTI, DILANCEVA ULICA 7.

NOVO MESTO, DNE 12. SEPTEMBRA 1936.

ZALUJOČE ROBBINE: SCHOTT, LAPANJE, SCHILDENFELD.

Manjšinsko vprašanje na Koroškem

Mnogo so časopisi že pisali in še več se je po raznih sejnih dvoranah že obravnavalo o rešitvi koroškega manjšinskega vprašanja. Posebno po prihodu pok. kanclerja dr. Dollfussa na Koroško, se je ta zadeva začela z novo obravnavati. Po smrti kanclerja Dollfussa je prevzel državno krmilo kancler Sušnik (Suschnigg), kateri je javno brez oklevanja izrekel, da hoče dati manjšinam vse pravice. Rekel je, da naj Slovenci spoštujejo svoj narod in svoj materni jezik, ker renegati in narodne izdajce še nikdar niso koristili narodu še manj pa državi. Veliko je to priznanje za nas koroške Slovence in vzeli bi to lahko za nekako zadostne za storjene krivice, ako bi se nam Slovencem na Koroškem z bog kanclerjevih izjav in obljub ne godile še hujše krivice. Poglejmo nekoliko in delovanje nemških oblasti na Koroškem.

1. Vkljub temu, da je pokojni dr. Dollfuss obljubil vsem avstrijskim manjšinam svoje pravice, je bilo izvedeno ljudsko štetje naravnost skandalozno in za nas Slovence skrajno poniževalno. Vse predložene pritožbe od strani manjšine so bile zavrnjene ali pa so ostale nerešene.

2. Prepoved slovenske prireditve na prostem v Radisab. Dasi popolnoma nedolžna prireditelj izigro: »Povest o izgubljenem sinu« se ni smela igrati na prostem, in to v kraju, kjer so Slovenci v veliki večini. Vkljub vsem pritožbam in prizivom se niti deželna in niti dunajska vlada ni upala urediti zadevo pravično.

3. Nasilno odstavljanje slovenskih uradnikov! Občina Žitara vas je leta 1935 odstavila takratnega občinskega tajnika zaradi njegovega nemarnega službenega delovanja in je na to službo ob. tajnika razpisala v uradnem listu: »Klagenfurter Zeitung«.

Za to službo se je zainteresiral tudi Slovenec iz Globasnice, vložil je prošnjo in bil v odborovi seji sprejet ter provizorično nastavljen. Izvedlo se je to z glasovi Slovencev in socialističnih demokratov. Imenovani je napravil izpit za občinske tajnike pri deželni vladi in po dvehletnem provizoričnem službovanju zaprosil za definitivno nastavljen. Tej prošnji je večina odborovnikov ugodila in ga tako nastavila občina kot definitivnega tajnika. Podlaga za to je bilo redno in vzorno dvehletno delovanje, kar je bilo dokaz, da je on zmožen, čeprav kot Slovenec in brez posebne šolske predizobrazbe voditi občinske posle. — To pravično nastopanje Slovencev in soc. demokratov pa ni bilo po godu landbundovcem, ki so bili in so še danes najzagrizenjši nasprotniki (čeprav po rodu sami Slovenci) vsega slovensstva. Vložili so dve pritožbi na pristojna mesta, ki pa sta bili zavrnjeni. Župan in en ob. svetovalec sta sestavljeno službeno pogodbo podpisala in s tem je bila cela zadeva urejena.

Po nesrečnem februarškem puču soc. dem. stranke je bila stranka razpuščena in vsi odborovski mandati soc. dem. stranke razveljavljeni. V žitarski občini je bilo s tam razveljavljenih 5 odborovskih mest in s tem tudi županova mesto razrešeno. Županske posle je prevzel njegov namestnik, zagrizen landbundovec in s tem se je pričela gonja proti občinskemu tajniku.

Meseca avgusta 1934 je županov namestnik pisnim potom, brez predpisane sejnega sklepa, odpovedal tajniku službeno pogodbo z trimesečnim odpovednim rokom. Občinski odbor je bil še pravdomočen in je obstajal iz 11 članov, in bi le on edini imel pravico odpovedati službeno pogodbo z občinskim tajnikom.

Tajnik se je takoj po odpovedi službene pogodbe obrnil na zvezo združenja občinskih nastavljenecv na Dunaju, za takojšnjo ureditev in navedel, da je odpoved povsem krivična in nedopustna.

Omejenjena zveza se je sicer potrudila na vse mogoče načine, na več merodajnih mestih, a ni dosegla ničesar, ker se je potegovala za zavednega Slovence. Vrhutega pa je dobila še od merodajnega vodstva (vodstva koroškega Heimwehra) pismen in telefoničen ukaz, da mora ista opustiti zastopstvo tajnika in dati prav občini, čeprav nastopa ista popolnoma krivično.

Tudi slovenski odborniki so vložili proti odpovedi službene pogodbe ob. tajniku pritožbo na okrajno glavarstvo. Temu se seveda ni zdelo potrebno, potegniti se za pravično rešitev te zadeve, kar je dokazalo s tem, da v teku 10 mesecev ni moglo dati niti odgovora, še manj pa zadeve rešiti. Po preteku roka odpovedi službene pogodbe, je bil tajnik takoj 21. januarja 1935 odpuščen iz službe in vržen na cesto brez vsake odpravnine.

Zastopniki slovenske manjšine so se v svrhu pritožbe glede krivičnega postopanja nekaterih ob. odbornikov podali na deželno vlado in tam prosili za takojšnjo poravnavo storjene krivice nasproti slovenski manjšini in slovenskemu tajniku. Vsi, na katere se je obrnila deputacija, so svečano obljubili da bodo zavezovali svoje pravično rešili, a žalibog, da se dane obljube, kakor deputaciji Slovencev, zvezi ob. nastavljen-

cev ter ob. tajniku samemu, še do danes niso izpolnile in se je vse ogrnilo le s plaščem pozabljenosti.

Dasi je bil ob. tajnik eden izmed prvih organiziran v domovinski organizaciji in v domovinski fronti in ni nikdar ničesar zagrešil, kar bi dalo lahko povod, da bi moglo avstrijske oblasti nastopati proti njemu, vendar se gospodom pri okrajnem glavarstvu v Velikoveu in pri deželni vladi v Celovcu ni zdelo umestno in potrebno, dati tajniku zadostne s tem, da bi napravilo red pri občini in kaznovalo župana za njegovo krivično postopanje.

Občinski tajnik je po svoji zastopnici Zvezi združenja ob. nastavljenecv veljati pri drž. sodišču tožbo in mora kar strmeti, s kakšnimi navedbami in s kakšnimi podatki pridejo njegovi nasprotniki na dan. Če bi govoril kaj podobnega navaden delavec ali preprost kmet, bi se mu ne čudilo, a tako pa se moramo čuditi tem bolj, ker so pri tej zadevi prizadeti odvetnik, nadučitelj in gozdni direktor (Forstdirektor)! Vsa inteligenca se je postavila v bran in na stališče, da se odstrani iz občinske pisarne slovenski tajnik.

In kako se godi dalje? V Globasnici je tamošnji ob. tajnik zaradi preobitne zaposlitve kot učitelj in kmet, ustmeno večkrat odpovedal svojo službo in je bil nato za ob. tajnika slovenski kmečki fant, ki je napravil vse potrebne izpite, od občinskega odbora nastavljen. Renegati — zagrizeni nasprotniki Slovencev — so, kakor drugod, pričeli z gonjo proti novemu tajniku in končno se jim je posrečilo, da so mu mogli očitati, da je žalil kanclerjevega namestnika Starhemberga. Brez zasliševanja prič so ga aretirali in obsodili na 4 tedne zapora z izgubo službe, in to brez pravice na pritožbo.

Občinski odbor je takoj poklical pravkar na cesto vrženega žitarskega ob. tajnika in mu poveril vodstvo občinske pisarne.

Toda zopet se je vzdignil velik oblak prahu, nemškutarji so se pričeli shajati in kovati načrte proti Slovence-tajniku. Obrnili so se na okrajno glavarstvo v Velikoveu in s svojo hlinavščino vplivali na okr. glavarja, da je ukrenil tako, da mora mesto ob. tajnika takoj zasedeti in prevzeti odstopivši neznačajnej — nadučitelj, kar okrajni glavar v isti zadevi v žitarski vasi v 10 mesecih ni mogel izvršiti, je tu izvršil v teku enega meseca. Čeprav je bilo v žitarski vasi krivično in v Globasnici pravično postopanje nasproti tajniku — Slovence, vključno trikratnim enoglasnim protestom občinskega odbora v Globasnici je moral Slovenec iz urada na cesto, kmet ter nadučitelj pa je dobil še službo ob. tajnika. Čudimo se le g. županu, ki je stal vsa leta trdno kot Slovenec, da je sedaj ugodil nemškutarjem, vzel neznačajneža za tajnika in Slovenca, ki ni ničesar drugega zakrivil, kot da je zaveden in odločen sin slovenske matere, pa vrigel iz pisarne na cesto.

Vprašamo se, kje je danes pravica? Zakaj bi Slovenci ne smeli imeti kakšne boljše službe, recimo kot ob. tajnik? Ali naj bodo Slovenci le zvesti davkoplačevalci? Ali naj bodo Slovenci deležni le samo dolžnosti in ne tudi ugodnosti, ki jih deli država vsem državljanom? Ali je to morda odloček od kanclerjeve svečane obljube in predpogoj za ureditev manjšinskega vprašanja na Koroškem? Ali je prelanjtanje in zatiranje koroških Slovencev geslo avstrijske nove ustave?

— Enoletni trgovski tečaj pri trgovskem učnem zavodu v Ljubljani. Kongresni trg 2-11. ima edini pravico, da izdaja izpričevala, ki služijo kot dokaz dovnešne vajenške dobe in pol drugega leta pomožniške prakse v trgovinski obrti. Šolnina najnižja. Vpisovanje in pojasnila dnevno od 9—12 in od 15—18.

Naš opij

Makova polja... Vsa Južna Srbija jih je polna. Opij je poleg tobaka najpogostejši in je bil do pred nekaj leti tudi najdonosnejši pridelek južnosrbjskih pokrajin. V mesecu majniku so makova polja v najbujnejšem cvetju. V dobrem tednu cvetje odpade. Potem štrlijo zelene glavice proti nebu. Debelijo se iz dneva v dan. Ko so dovolj debele, jih obrezujejo na ta način, da s posebnimi nožiči urezujejo kroge po njih. Iz zarez se počaja bel sok. Sprva naglo, potem počasi. Drugi dan, ko se je strdil in drobčenih kapljicah in slojih, ga luščijo s še zelenih glav. Temu se pravi makova žetev. Potem ta strnjeni sok zbira skupaj, ga suše, čakajo kupcev. V teh težkih časih, ki so južnosrbjskemu kmetu radi raznih motivov še bolj črni ko marsikdo drugod pri nas, je makova smola eden prvih letnih zaslužkov tu doli. Zato je vprašanje prodaje makove smole ena največjih skrbi južnosrbjskega kmeta. Posebej letos, ko je trta večji del odpovedala, za tobak se pa še ne ve, kako se bo razvijal in zorel, je opij eno največjih upanj. V sledečem se bomo v par stavkih ozrli na opijsko trgovino, na spravljanje v denar opijevce smole, ki jo reveži počeni prodajajo, da prekupci in velike firme bogato služijo pri nji.

Splošno znano je, da se dandanes kmečki produkti premalo plačujejo. Tako je tu doli s tobakom, ki ga odkupuje država, pa tudi z opijem, ki »Prizad« trguje z njim. Zato je več ko razumljivo, zakaj je južnosrbjski kmet postal skeptičen, zakaj številu zasajenih tobakovih sadik strašansko nazaduje in zakaj je makove smole vsako leto manj... Da boste videli, kako stoji stvar z makovo smolo (surovim opijem), s katero zalagamo v zvezi s Turčijo velik del evropskega opijskega trga, bom navedel samo nekaj grobih statističnih podatkov, ki so zgovorne priče splošne gospodarske krize in nezaupanja, kar je še posebej žalostno, na našem jugu. Letni pridelek opija (makove smole) je od leta 1927 takole padal: (pripomniti moram, da je velikanška večina te smole iz Južne Srbije, ker drugod pri nas je skoraj ne pridelujemo). Leta 1927. je znašal naš izvoz nekaj čez 82.000 kg, l. 1928. skoraj 148.000 kg, l. 1929. malo manj ko 70.000 kg, l. 1930. 36.000 kg, l. 1932. niti 22.000 kg, l. 1933. 70.000 kg, l. 1934. samo nekaj čez 11.000 kg. Statistike za lansko leto trenutno nimam. Sedaj pogledimo pa še padec cen, ki je več kakor katastrofalen; dočim se je v l. 1927 in 1928 cena sukala okrog 1000 Din za kg, je potem padala na 800, 550, 450, 350, 300 in 250 Din za kg. Letos pa ga plačujejo že samo po povprečno 180 Din kg. Seveda je treba vedeti tudi to, da v zadnjih letih ni kupljen ves opij, ampak da ostanejo lepe količine nekupljene. Lani je ostalo neprodane opija pri kmetih čez 100.000 kg, ki je bil deloma še iz prejšnjih let. Vse to je deloma razumljivo zato, ker znaša kvota, ki jo naša država letno lahko proda v inozemstvo, vsega skupaj okrog 50.000 kg. Prodaja makove smole (surovega opija) je danes odvisna od mednarodnih zakonov in pogodb. Najvažnejši državi za pridelovanje opija sta Jugoslavija in pa Turška. Padec cen je bil v zadnjih letih skoraj diktiran. Tako je kot obramba prišlo pred

nekaj leti do trgovske pogodbe med nami in Turčijo z ozirom na odkup opija. V Carigradu je bil osnovan poseben opijski biro. Cene so malo poskočile, vendar kmet od tega ni imel nobene koristi. Odkupne cene so kljub temu rapidno padale. Prišle so še druge težave. Pri nas je upeljano monopolsko odkupovanje makove smole. Odkupuje jo izključno »Prizad«. S tem pa so zvezane različne težkoče, tako da je bilo n. pr. lani slišati celo o predlogu, da bi odpovedali mednarodno ženevsko opijsko konvencijo, ki je samo na škodo našim pridelovalcem.

V južnosrbjski opijski smoli se nahaja povprečno 10 do 14 edinic morfina. Vlada pa je predpisala, da se mora letos morfiška edinica plačevati po 20 Din. Potem takem bi odkupna cena makove smole morala znašati danes najmanj 200 do 240 Din. »Prizad« jo pa plačuje povprečno samo po 180 Din kg. Na tem mestu moramo navesti, da so odkupne cene v drugih državah, ki pridelujejo opij, znatno višje (Turčija, Grčija). Razen tega obstoja še nov Pravilnik o pridelovanju makove smole, čigar tendenca je, zmanjšati proizvajanje makove smole. Sedaj pride pa na vrsto najkročljivejši in najbolj bolno vprašanje. Južnosrbjski kmet težko živi in zlasti na pomlad, ko se začne glavno poljsko delo, nima ne denarja, ne česa drugega. Zato se dogaja, da posamezni prekupčevalci in podeželski izselovalci posojajo ljudem denar, ali pa še zelen mak odkupujejo od kmeta, tako da posamezniki ob žetvi zopet ne spravijo beliča v svoj žep, ker so naprej dobljeni denar že porabili. Drugi so zopet v velikih denarnih stiskah ob žetvi in ker gre trgovina počasi in slabo in »Prizad« tudi zelo oprezno odkupuje, dajejo makovo smolo po bagatelnih cenah 100 do 120 Din za kg. Na ta način špekulanti zaslužijo do blizu 100 odstotkov pri denarju, ki so ga posodili.

Dogajajo se pa tudi drugačni slučaj. Tako so letos prekupci in trgovci v Stipu odkupovali makovo smolo deloma po 200 Din kg, dočim je »Prizad« po svojih delegatih naprej določil ceno 180 Din. Sedaj je vprašanje, ali so »Prizadove« cene z ozirom na kvaliteto makove smole prenižke? Postopki teh prekupcev govore temu v prid. Razumljivo je namreč, da privatni trgovci ne bi plačevali opij dražje, kakor ga plačuje »Prizad«, če ne bi bili priča, da bodo še zaslužili pri tem. »Prizad« pa na vse mogoče načine opravičuje nizke cene. Tako se kar vse statistike, iz katerih je razvidno, da makova smola v Južni Srbiji ne vsebuje niti 10% morfina, dočim so znane statistike o jugoslovanskem opiju, v katerih se navaja, da je v naši makovi smoli povprečno 10 do 14 edinic morfina. Posebno vprašanje je tudi način ocenjevanja, koliko morfina je v posameznih kosih makove smole. »Prizad« se je določil za način ekspertize, to je, da se brez analize prisodi, koliko morfina je v smoli; ta način pa je vsekakor samo približen, točen nikoli. Vedno gre v škodo pridelovalcu, kar je več ko razumljivo, ker »Prizad« gotovo ne bo postopal tako, da bi pri trgovini izgubljal. Obenem se »Prizad« zagovarja, češ, zakaj se ni odločil za analizo makove smole. Pravi, da analiza mnogo stane (75 Din za vsak pregled), ki bi jo pa morali plačati kmetje. Vedeti je pa treba, da večji del pridelovalcev opija ne pridelava v velikih količinah. Tako bi romanje posameznih odkupljenih količin v higijske zavode, kjer bi se analize vršile, bilo nujno zvezano z velikimi prevoznimi težkočami, ker se smola ne bi smela mešati s smolo drugega proizvajalca, ampak bi jo morali v posameznih kosih oziroma za bojih pošiljati v analizo. Vse to bi povzročilo več stroškov ko koristi. »Prizad« ima na terenu v Južni Srbiji v vseh večjih krajih svoje zaupnike, ki kupujejo smolo. Razumljivo, da oni tega dela ne opravljajo brezplačno. Lani so imeli po 8 Din od vsakega odpujenega kg smole. Splošno prevladuje tu doli mnenje, da je dolžnost države, če je že vzela nase monopol kupovanja makove smole, da odkupi ali vso pridelano smolo, ali pa da dovoli svobodno trgovanje. Potem bi kmet vsaj vedel, pri čem je. Tako pa kljub dejstvu, da ga štiti zakon, ne more prodajati makove smole po tisti ceni, ki jo je uredila vlada, ampak vsled različnih kalkulacij »Prizada« in njegove ekspertize, ki gre, razumljivo, vedno v prid društva, znatno cenejšje.

Iz vsega gornega je razumljivo, da gospodarske razmere na jugu niso posebno ugodne in da so pridelovalci v večnem strahu in izpostavljeni različnim pokritim šikanam. Zato je tudi razumljivo, da so pritožbe vsakdanji pojav in da posamezni gospodarski krogi in korporacije v Južni Srbiji kar naprej sklepajo razne resolucije v tem smislu, ki pa ne pripeljejo nikamor.

Primorske novice

Na rojstni dan kralja Petra II. je bila v Trstu v pravoslavni cerkvi sveta maša, kateri je prisotvoval naš generalni konzul dr. Vukašin Životić, konzul dr. Goljas, vicekonzul dr. Knežević, ostali uradniki konzulata in mnogostevilni člani jugoslovanske kolonije v Trstu. Opoldne pa sta privedla generalni konzul in njegova gospa recepcijo na konzulat. Med gosti so bili navzočni poveljnik tržaškega kora general Scala, commendatore Battisti kot zastopnik prefekta, kakor tudi drugi častniki in civilni dostojanstveniki.

Antonio Smareglia. K nedavnemu »Sovenčevemu« članku o tem velemožu bi si vam dovolil spomniti to-le remini-cenco: Bilo je menda med vojno — vsaj po tem, koliko časa je trajala tista sicer 4 urna voznja iz Trsta do Pulja, sklepam tako, ko je mlad gospod ljubezno posadil na prostor poleg mene starejšega gospoda in se prisrčno od njega poslovil. Meni, ki nisem zaman toliko časa pri blagopokojnem našem prijatelju baronu Pino, ni bilo težko uganiti, da je siromak ob meni navzlic najjasnejšim očem — slep. Stari gospod je imel na kolenih z navzdol obrnjenim naslovom veliko, tanko knjigo in je molče prebral po njej. (Ko sem pozneje o tem pripovedoval Ivanu Cankarju, je rekel, da so mu »gotovo angeli godli«.) Ker pa pot le ni bilo konca, sva se s sosedom nedanoda znašla v živahnem pogovoru. Nikoli dotlej nisem našel človeka, ki bi bil tako popolnoma zaglobil v rusko umetnost. Posebej pa mu je bil Tolstoj všeč vseh viškov, »un terribile gigante«. Tu se je obrnil k meni: »Ali niste morda Slovan? Potem vam čestitam! Vi boste svet odrešili, samo vi. In še križ boste voljno vzeli nase! O, da bi jaz sedaj, ko sem vse te stvari doumel, še mogel...!« Toda je že zamahnil z roko in naglo prešel na drug pogovor. Na postaji v Pulju sem dognal, da je bil z menoj sam Antonio Smareglia, veliki tvorec »Abissa«, »Nozze istriane« itd. Oni mladi gospod v Trstu pa najbrže njegov sin, ki danes piše o njem. Ali ne bi se ljubljanska opera hotela spomniti, da sam trdi, kako je bil naš? Dr. I. Š.—i.

Ustrelili so, kakor poroča »Istra«, v Mogadišu junija meseca nekoga Klemena Sergio iz sela Beničinji pri Matuljah, zaradi dezertstva. Bil je mehanik in je za časa abesinske vojske služil za soferja v generalštabu, nakar je bil poslan v Afriko, kjer je pobegnil v Addis Abebo. Mladi mož, ki je zapustil ženo in malega otroka v Beničinjah, kjer je doma njegova mati, je hrvaškega rodu.

Spominski dan bazoviške tragedije, ko so pred šestimi leti bili ustreljeni Ferdo Bidovec, Franc Marušič, Zvonimir Miloš in Vekoslav Valentič, je bil 6. septembra.

Premišljen je kaplan Ivan Mesar, ki je služil v Idriji, kjer je bil zelo priljubljen. Izgleda, da je prišel v zamero pri politični oblasti, dasi ni znano, da bi se bil kdaj količ kaj pregrešil proti državnim zakonom.

Novoga župnika so dobili v Vrhu pri Buzetu. Ta istrska vas je pozorišče hude borbe med hrvaškim domačim prebivalstvom in nekimi močotci, ki so se spravili zlasti na narodni jezik v cerkvi, pri čemer so dobili pomočnika v župniku Branku, ki se odkrito izpoveduje k fašizmu. Ker župljani niso odnehali v obrambi svojega jezika, ga je zamenjal zdaj Ivan Zupan, Istran iz Brtonigle. Toda ta gospod je, dasi je hrvaškega rodu, uvedel sedaj definitivno samo italijansko pridoigo in verouk, tako da je v tej kremenitni hrvaški vasi materina beseda v cerkvi sedaj povsem izgumljena.

Elektrificirati nameravajo tudi železnico progjo iz Gorice na Podbrdo. V ta namen začno zidati električno centralo v Podselu pri Sv. Luciji. Dela so proračunana na dobo 6 let.

Promoviral je na visoki tehniški šoli v Bologni Slavko Rustja iz Ajdovčine za stavbenega inženjerja. Na istem zavodu je tudi promoviral za inženjerja agronomije Zorko Ščuka iz Barkovlje. Njegova disertacija je bila priznana kot najboljša od vseh v Italiji o tem predmetu.

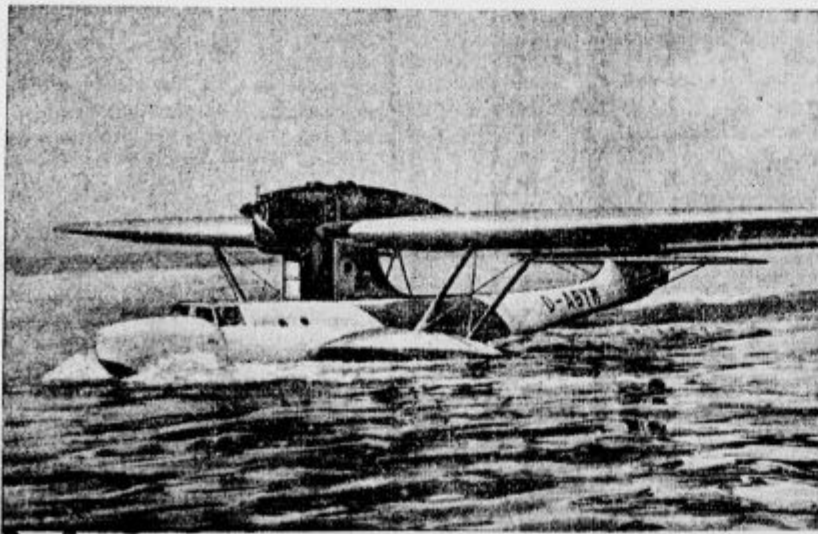
Za dramo »Na Krasu«, ki jo je zapustil rajni Ivan Podlesnik, ki v njej slika življenje našega ljudstva pod italijanskim režimom, sprejema naročila »Organizatorno-propagandni odsek Zveze primorskih emigrantov v Ljubljani, Selenburgova ulica 7, drugo nadstropje. V prednaročbi stane knjiga 30 dinarjev.

Dr. Ante Tresić-Pavičić, ki je imel letos v Trstu predavanje, v katerem je povzdigoval fašistični režim in slavil Italijo zaradi njene narodne strpnosti, je sedaj to predavanje izdal v posebni brošuri v hrvaškem jeziku. Čast, ki si jo bo s tem stekel, pač ne bo velika.

Gospodarski položaj se v naših krajih po afriški vojni in ukinitvi sankcij ni vidno izboljšal in se je treba slejkoprej boriti z znano ekonomsko atiško, ki kakor nad vso Evropo, leži tudi nad Italijo. Cene se še niso ustalile na primerni točki in se upanje, ki je nastalo med afriško vojno, ko so se cene kmetjskim pridelkom precej dvignile (za stot krompirja na primer je kmet dobil 55 do 60 lir), ni izpolnilo. Danes so namreč cene kmetjskih proizvodov zopet zelo padle, seno na primer, za katero je dobil kmet pred meseci 32 do 45 lir za stot, se plača zdaj po 8, a krompir po 20 lir stot; podobno so padle cene ostalim proizvodom zemlje. Nasprotno pa so poskočile cene vsemu drugemu blagu, ki ga kmet za življenje rabi, najbolj moki, kruhu, mesu, rižu, kavi, manufakturi in tobaku. — Zelo trda kmeta tudi obvezna oddaja žita, čemur se je zdaj pridružila še volna, ki se je pridelala veliko zlasti v Istri, in konoplja. Občutno je poskočila cena tudi kovini, ki se rabi za stavarstvo, kave pa naravnost primanjkuje, ker je uvoz, ki se mora plačati v zlatu, katerega našim nimamo preveč, hudo padel. Sploh se opaža čim dalje strožje državno reglementiranje gospodarstva, kar pomeni naravnost preobrat v vsem našem dosedanem gospodarskem življenju. Na vsak način je kmet zaradi novih razmer najbolj prizadet, letos pa je bila ponekod, n. pr. na Goriškem, še letina slaba. Delavec je vsaj toliko na boljšem, da so se mu zvišale mezde za 8—10 odstotkov, dočim dohodki svobodnega kmeta rapidno padajo, dolgovi, zlasti za davke, se množe in so na primer 13. avgusta v Motovunu v Istri en dan prodali 41 kmetij na dražbi. Posledica, da kmet postaja nemanič, zemljo pa kupujejo bogataši oz. banke.

Dve veliki vojašnici so 10. t. m. blagoslovili v Tolminu. V njih bosta nastanjena prvi pehotni polk »Re« in 4. topniški polk videmske zborne divizije. Seveda so bili navzočni vsi predstavniki goriških vojaških in civilnih oblasti. Mašo jebral vojni kaplan Merardi z asistenco dekana Vodopivca. Vojni kaplan je imel govor, v katerem je slavil novo bojevitost Italijo, ki z zlatimi črkami piše zgodovino slavne strani novih osvajanj. General Rovera pa je poudarjal važno nalogo čet, ki stražijo sveto obmejno ozemlje.

Spremembe občinskih tajnikov. Prefekt je premeštel občinskega tajnika Alojzija Ramota iz Cola pri Vipavi na Črni vrh nad Idrijo, Leonarda Battistina iz Rihemberka v Col, Tomaža Mazzillija iz Črnege vrha v Renče in Mihaela Manicone iz Renč v Rihemberk.

Dornier letalski čoln tipa »Do 18«, s katerim poskusa nemška »Lufthansa« upovstavi redno zračno pošto zvezo čez severni atlantski ocean. Eno teh letal, »Zephyr«, je sedaj severni atlantski ocean težavno vzhodno-zapadni smeri premagalo. Letalo je startalo za to pot pri Azorih s krova ladje »Schwabenland« in preletelo 4000 km dolgo progo do Newyorka v času 22 ur in 12 minut.